

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра української мови

О. Г. Межов

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО КУРСУ
«МОРФЕМІКА, СЛОВОТВІР, МОРФОЛОГІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

для підготовки бакалавра

спеціальності 014 Середня освіта
освітньої програми Польська мова

спеціальності 035 Філологія
освітньої програми Мова та література (польська).
Переклад

Луцьк
Вежа-Друк
2018

УДК 81'36=161.2

М 43

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету філології та журналістики
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 7 від 4 квітня 2018 р.)*

Рецензенти:

Навальна М. І., доктор філологічних наук, професор кафедри документознавства Переяслав-Хмельницького педагогічного університету імені Григорія Сковороди;

Громик Ю. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

М 43 **Межов О. Г.** Навчально-методичні матеріали до курсу «Морфеміка, словотвір, морфологія української мови» для підготовки бакалавра спеціальності 014 *Середня освіта*, освітньої програми *Польська мова*; спеціальності 035 *Філологія*, освітньої програми *Мова та література (польська)*. Переклад. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 56 с.

Навчально-методичне видання розроблене відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу, відображає відомості про структуру курсу «Морфеміка, словотвір, морфологія української мови», планування лекційних, практичних занять та самостійної роботи студентів, містить систему завдань і вправ, схеми граматичних розборів, термінологічний словник, рекомендовану літературу, допоможе виробити й удосконалити навички та вміння, необхідні для лінгвістичної підготовки бакалаврів.

Для студентів філологічних і педагогічних спеціальностей освітнього ступеня *бакалавр*.

УДК 81'36=161.2

© Межов О. Г., 2018

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 „Освіта” 014 “Середня освіта” “Польська мова”; 03 „Гуманітарні науки” 035 „Філологія” “Мова та література (польська). Переклад”; <i>бакалавр</i>	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 год./ 4 кредити		Рік навчання другий
		Семестр третій
ІНДЗ: немає		Лекції 40 год.
		Практичні 22 год.
		Самостійна робота 50 год.
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	

Таблиця 1а

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	01 „Освіта” 014 “Середня освіта” “Польська мова”; <i>бакалавр</i>	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 год./ 4 кредити		Рік навчання другий
		Семестр третій–четвертий
ІНДЗ: немає		Лекції 20 год.
		Практичні 8 год.
		Самостійна робота 76 год.
		Консультації 16 год.
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна “Морфеміка, словотвір, морфологія української мови” висвітлює основні теоретичні положення, які ґрунтуються на здобутках вітчизняної та зарубіжної лінгвістичної науки; забезпечує глибоке оволодіння теоретичними відомостями про особливості граматичної системи сучасної української мови: граматичні явища, морфемні, словотвірні, морфологічні одиниці та категорії; морфемну будову слів, способи словотворення, принципи класифікації частин мови, їхні семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки, словозміну, творення і правопис; структуру та специфіку основних граматичних словників; формує науковий підхід до морфемного, словотвірного та морфологічного аналізу лексико-граматичних класів слів; виробляє науковий лінгвістичний світогляд, навички вести самостійну дослідницьку роботу, уміння застосувати на практиці правила граматики; формує культуру усного і писемного зв'язного мовлення майбутніх фахівців.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – формувати у студентів фахові мовні компетентності й науковий лінгвістичний світогляд на основі теоретичних знань про граматичну систему української мови, умінь лінгвістичного аналізу різних лексико-граматичних класів слів та навичок їхнього нормативного вживання у комунікативних актах, різних видах дискурсу.

Завдання навчальної дисципліни:

- висвітлити місце і роль морфеміки, словотвору й морфології в системі лінгвістичних дисциплін;
- розкрити національну специфіку граматичної системи української мови;
- ознайомити студентів із основними термінопоняттями курсу, традиційними й сучасними підходами до вивчення граматичних одиниць і категорій в українському та світовому мовознавстві;
- допомогти студентам засвоїти категорійні ознаки самостійних і службових частин мови, принципи їхньої класифікації, морфемну будову, засоби вираження, способи словотворення, функційні особливості у сфері мови й мовлення;

- виробити вміння аналізувати різні частиномовні класи слів з погляду їхньої структури, категорійних параметрів, словозміни й словотворення, синтаксичних функцій;
- формувати культуру усного і писемного зв'язного мовлення майбутніх фахівців засобами граматики;
- удосконалити навички самостійної навчальної діяльності, розвивати інтелектуальні й творчі здібності студентів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- визначення опорних понять курсу;
- особливості граматичної системи сучасної української мови;
- визначення та специфіку виділення основних словотвірних та морфемних одиниць, їхні найважливіші формальні й семантичні ознаки;
- традиційну та сучасну (функціональну) класифікації частин мови, їхні семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки;
- граматичні одиниці та категорії сучасної української літературної мови, їхні формальні та семантичні вияви;
- структуру та специфіку основних граматичних словників.

вміти:

- характеризувати опорні поняття курсу;
- правильно вирізняти у словах морфему, твірні основи та словотвірні форманти;
- виділяти частини мови і члени речення;
- відмінювати і утворювати слова різних части мови;
- розмежовувати лексико-семантичні, власне-морфологічні та синтаксичні категорії, визначати валентний потенціал предикатних слів;
- практично користуватися граматичними словниками різної будови;
- здійснювати повний морфемний, словотворчий та морфологічний розбори слів;
- правильно вживати в усному та писемному мовленні граматичні форми слів.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна *“Морфеміка, словотвір, морфологія української мови”* складається з двох змістових модулів.

Змістовий модуль 1. Будова слова. Дериватологія. Іменні частини мови

Тема 1. Морфеміка української мови

1. Предмет і завдання морфеміки. Зв'язок морфеміки із словотвором і морфологією. Морфемні словники.
2. Поняття морфеми. Морфема і слово. Співвідношення понять “морфема” і “морф”. Аломорфи й варіанти морфем.
3. Класифікація морфем. Корінь слова. Спільнокореневі слова.
4. Поняття афікса. Типи афіксальних морфем, їх характеристика.
5. Словотворчі і граматичні афікси.
6. Основа слова і закінчення. Типи основ.
7. Зміни в морфемній будові слова (спрощення, перерозклад, ускладнення та ін.).

Тема 2. Словотвір української мови

1. Предмет і завдання словотвору. Словотвірні словники.
2. Словотвірна структура слова. Твірна основа і словотворчі афікси.
3. Словотвірне значення слова і словотвірний тип. Продуктивність словотвірного типу. Словотвірна пара. Словотвірне гніздо.
4. Морфологічні способи словотвору. Афіксація.
5. Осново- і словоскладання. Аббревіація.
6. Морфолого-синтаксичний спосіб словотвору. Характеристика його різновидів (субстантивація, ад'єктивація, прономіналізація, адвербіалізація, препозитивація, інтер'єктивація та ін.).
7. Лексико-синтаксичний і лексико-семантичний словотвір.

Тема 3. Іменник як частина мови

1. Іменник в системі самостійних частин мови, його значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль.
2. Семантико-граматичні категорії іменників (власні й загальні, конкретні та абстрактні, збірні та одиничні, речовинні іменники, категорія істот і неістот).

3. Рід іменника. Іменники спільного і подвійного роду. Хитання в родах.
4. Число іменника. Іменники, що вживаються тільки в однині або тільки в множині.
5. Категорія відмінка іменника. Система відмінків української мови. Основні значення та синтаксичні функції відмінків.

Тема 4. Відмінювання іменників

1. Іменники I відміни, поділ їх на групи, складні випадки відмінювання.
2. Іменники II відміни, поділ їх на групи, складні випадки відмінювання.
3. III і IV відміни іменників. Правопис відмінкових закінчень.
4. Відмінювання множинних іменників.
5. Невідмінювані іменники на тлі флективного ладу української мови, їхні граматичні ознаки (способи визначення в них роду, числа, відмінка).

Тема 5. Прикметник

1. Прикметник як частина мови, його семантичні, морфологічні й синтаксичні ознаки.
2. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Перехід у розрядах прикметників.
3. Творення прикметників різних розрядів. Правопис суфіксів відносних та присвійних прикметників.
4. Ступені порівняння якісних прикметників.
5. Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників.
6. Короткі й повні прикметники. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників.

Тема 6. Числівник

1. Числівник як частина мови, його ознаки. Класифікація числівників за значенням, граматичними ознаками і будовою.
2. Кількісні числівники. Відмінювання кількісних числівників різних розрядів (власне кількісних, неозначено-кількісних, збірних, дробових).
3. Порядкові числівники, їх значення, творення і граматичні ознаки.
4. Відмінювання порядкових числівників.
5. Особливості відмінювання складених числівників.

6. Правопис числівників, вживання їх з іменниками.

Тема 7. Займенник

1. Займенник як частини мови. Співвідносність займенників з іменними частинами мови.
2. Розряди займенників за значенням, їхні граматичні ознаки.
4. Особливості відмінювання займенників різних розрядів.
5. Словотвірні ознаки займенників. Перехід займенників в інші частини мови (іменники та частки). Проніміналізація як перехід частин мови в займенник.
6. Складні випадки наголошування та правопису займенників.

Змістовий модуль 2. Дієслівні форми та службові слова

Тема 8. Дієслово

1. Семантичні, морфологічні ознаки і синтаксична роль дієслів. Дієвідмінювані і недієвідмінювані форми дієслова. Інфінітив.
2. Вид дієслова. Одновидові та двовидові дієслова.
3. Категорія перехідності / неперехідності. Стан дієслова.
4. Категорія способу. Вживання форм одного способу в значенні іншого.
5. Категорія часу дієслова, її зв'язок з категорією способу і виду.
6. Категорія особи, роду і числа дієслова, їх значення і морфологічне вираження. Безособові дієслова.
7. Поділ дієслів на дієвідміни. Правопис особових закінчень дієслів.

Тема 9. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова

1. Дієприкметник як змінювана форма дієслова, його граматичні ознаки.
2. Особливості творення та вживання активних і пасивних дієприкметників.
3. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники.
4. Предикативні форми на *-но*, *-то*, їх творення і вживання.
5. Дієприслівник як незмінювана форма дієслова, його граматичні ознаки.
6. Значення дієприслівників доконаного і недоконаного виду, їх творення і вживання.

Тема 10. Прислівник

1. Прислівник як самостійна частина мови, його граматичні ознаки.
2. Групи прислівників за значенням.
3. Ступені порівняння означальних прислівників.
4. Способи творення прислівників, їх правопис. Адвербіалізація. Вживання прислівників у значенні прийменників (препозитивація).
5. Наголос у прислівниках.
6. Проблема граматичного статусу слів категорії стану та модальних слів.

Тема 11. Прийменник

1. Прийменники як службові слова, що виражають відношення між повнозначними словами.
2. Уживання прийменників з певними відмінками іменників та субстантивованих слів.
3. Синонімія прийменників. Прийменники-антоніми.
4. Морфологічний склад прийменників. Первинні і вторинні прийменники.
5. Перехід самостійних слів і словосполучень у прийменники. Відприслівникові та відіменні прийменники.
6. Складні випадки вживання і правопису прийменників.

Тема 12. Сполучник

1. Поняття про сполучник, його функціональна характеристика.
2. Сурядні сполучники, їхні типи та особливості вживання у простому і складному реченні.
3. Сполучники підрядності, їхні семантичні класи.
4. Критерії розмежування омонімічних підрядних сполучників та сполучних слів.
5. Морфологічний склад сполучників. Прості, складні та складені сполучники.
6. Характеристика сполучників за способом уживання (одиничні, повторювані, парні).

Тема 13. Частка

1. Частки як службові слова, їхні функціональні ознаки. Класифікація часток.
2. Формотворчі і словотворчі частки.
3. Модальні (фразові) частки.

4. Заперечні частки *не і ні*, їх вживання та написання разом або окремо з іншими словами.
5. Препозитивні й постпозитивні частки. Основні й варіантні форми часток. Правопис часток.
6. Зв'язок часток з іншими частинами мови. Партикуляція як перехід інших частин мови у частки.

Тема 14. Вигук

1. Вигуки як слова, що виражають емоції та волевиявлення.
2. Первинні та похідні вигуки.
3. Групи вигуків за значенням.
4. Звуконаслідувальні слова.
5. Інтер'єктивнація як перехід інших частин мови у вигуки. Субстантивнація вигуків (перехід в іменник).

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання представлена у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Будова слова. Дериватологія. Іменні частини мови					
Тема 1. Морфеміка української мови	7	2	-	1	4
Тема 2. Словотвір української мови	8	2	2	-	4
Тема 3. Іменник як частина мови	10	4	2	1	3
Тема 4. Відмінювання іменників	7	2	-	1	4
Тема 5. Прикметник	7	2	2	-	3
Тема 6. Числівник	10	4	2	1	3
Тема 7. Займенник	7	2	2	-	3
Разом за змістовим модулем 1	56	18	10	4	24
Змістовий модуль 2. Дієслівні форми та службові слова					
Тема 8. Дієслово	10	4	2	-	4
Тема 9. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова	11	4	2	1	4
Тема 10. Прислівник	8	2	2	1	3
Тема 11. Прийменник	10	4	2	-	4
Тема 12. Сполучник	10	4	2	-	4
Тема 13. Частка	8	2	1	1	4
Тема 14. Вигук	7	2	1	1	3
Разом за змістовим модулем 2	64	22	12	4	26
Усього годин	120	40	22	8	50

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання представлена у вигляді таблиці 2а.

Таблиця 2а.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Будова слова. Дериватологія. Іменні частини мови					
Тема 1. Морфеміка української мови	7	1	-	1	5
Тема 2. Словотвір української мови	8	1	1	1	5
Тема 3. Іменник як частина мови	9	2	1	1	5
Тема 4. Відмінювання іменників	6	-	-	1	5
Тема 5. Прикметник	9	2	1	1	5
Тема 6. Числівник	9	2	1	1	5
Тема 7. Займенник	8	2	-	1	5
Разом за змістовим модулем 1	56	10	4	7	35
Змістовий модуль 2. Дієслівні форми та службові слова					
Тема 8. Дієслово	10	2	1	1	6
Тема 9. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова	10	2	1	1	6
Тема 10. Прислівник	10	2	-	2	6
Тема 11. Прийменник	10	2	1	1	6
Тема 12. Сполучник	10	2	-	2	6
Тема 13. Частка	8	-	1	1	6
Тема 14. Вигук	6	-	-	1	5
Разом за змістовим модулем 2	64	10	4	9	41
Усього годин	120	20	8	16	76

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, виконання практичних завдань.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного контролю і відбиває в загальній оцінці за тему і змістовий модуль.

Таблиця 3

№ з/п	Тема, зміст роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<p>Тема 1. Морфеміка української мови</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Предмет і завдання морфеміки. Зв'язок морфеміки із словотвором і морфологією. Морфемні словники. Поняття морфеми. Морфема і слово. Співвідношення понять “морфема” і “морф”. Аломорфи й варіанти морфем. Класифікація морфем. Корінь слова. Спільнокореневі слова. Поняття афікса. Типи афіксальних морфем, їх характеристика. Словотворчі і граматичні афікси. Основа слова і закінчення. Типи основ. Зміни в морфемній будові слова (спрощення, перерозклад, ускладнення та ін.). Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	4	5

2	<p style="text-align: center;">Тема 2. Словотвір української мови</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання словотвору. Словотвірні словники. 2. Словотвірна структура слова. Твірна основа і словотворчі афікси. 3. Словотвірне значення слова і словотвірний тип. Продуктивність словотвірного типу. Словотвірна пара. Словотвірне гніздо. 4. Морфологічні способи словотвору. Афіксація. 5. Осново- і словоскладання. Аббревіація. 6. Морфолого-синтаксичний спосіб словотвору. Характеристика його різновидів (субстантивація, ад'єктивація, прономіналізація, адвербіалізація, препозитивація, інтер'єктивація та ін.). 7. Лексико-синтаксичний і лексико-семантичний словотвір. 8. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	4	5
3	<p style="text-align: center;">Тема 3. Іменник як частина мови</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Іменник в системі самостійних частин мови, його значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. 2. Семантико-граматичні категорії іменників (власні й загальні, конкретні та абстрактні, збірні та одиничні, речовинні іменники, категорія істот і неістот). 3. Рід іменника. Іменники спільного і подвійного роду. Читання в родах. 4. Число іменника. Іменники, що вживаються тільки в однині або тільки в множині. 5. Категорія відмінка іменника. Система відмінків української мови. Основні значення та синтаксичні функції відмінків. 	3	5

	<p>6. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>		
4	<p style="text-align: center;">Тема 4. Відмінювання іменників</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Іменники I відміни, поділ їх на групи, складні випадки відмінювання. 2. Іменники II відміни, поділ їх на групи, складні випадки відмінювання. 3. III і IV відміни іменників. Правопис відмінкових закінчень. 4. Відмінювання множинних іменників. 5. Невідмінювані іменники на тлі флективного ладу української мови, їхні граматичні ознаки (способи визначення в них роду, числа, відмінка). 6. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	4	5
5	<p style="text-align: center;">Тема 5. Прикметник</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прикметник як частина мови, його семантичні, морфологічні й синтаксичні ознаки. 2. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Перехід у розрядах прикметників. 3. Творення прикметників різних розрядів. Правопис суфіксів відносних та присвійних прикметників. 4. Ступені порівняння якісних прикметників. 5. Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників. 	3	5

	<p>6. Короткі й повні прикметники. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників.</p> <p>7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>		
6	<p style="text-align: center;">Тема 6. Числівник</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <p>1. Числівник як частина мови, його ознаки. Класифікація числівників за значенням, граматичними ознаками і будовою.</p> <p>2. Кількісні числівники. Відмінювання кількісних числівників різних розрядів (власне кількісних, неозначено-кількісних, збірних, дробових).</p> <p>3. Порядкові числівники, їх значення, творення і граматичні ознаки.</p> <p>4. Відмінювання порядкових числівників.</p> <p>5. Особливості відмінювання складених числівників.</p> <p>6. Правопис числівників, вживання їх з іменниками.</p> <p>7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	3	5
7	<p style="text-align: center;">Тема 7. Займенник</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <p>1. Займенник як частини мови. Співвідносність займенників з іменними частинами мови.</p> <p>2. Розряди займенників за значенням, їхні граматичні ознаки.</p> <p>4. Особливості відмінювання займенників різних розрядів.</p> <p>5. Словотвірні ознаки займенників. Перехід займенників</p>	3	5

	<p>в інші частини мови (іменники та частки). Проніміналізація як перехід частин мови в займенник.</p> <p>6. Складні випадки наголошування та правопису займенників.</p> <p>7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i> Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>		
8	<p style="text-align: center;">Тема 8. Дієслово</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Семантичні, морфологічні ознаки і синтаксична роль дієслів. Дієвідмінювані і недієвідмінювані форми дієслова. Інфінітив. 2. Вид дієслова. Одновидові та двовидові дієслова. 3. Категорія перехідності / неперехідності. Стан дієслова. 4. Категорія способу. Вживання форм одного способу в значенні іншого. 5. Категорія часу дієслова, її зв'язок з категорією способу і виду. 6. Категорія особи, роду і числа дієслова, їх значення і морфологічне вираження. Безособові дієслова. 7. Поділ дієслів на дієвідміни. Правопис особових закінчень дієслів. 8. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови. <p><i>Практичні завдання:</i> Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	4	6
9	<p style="text-align: center;">Тема 9. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дієприкметник як змінювана форма дієслова, його 	4	6

	<p>граматичні ознаки.</p> <p>2. Особливості творення та вживання активних і пасивних дієприкметників.</p> <p>3. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники.</p> <p>4. Предикативні форми на <i>-но, -то</i>, їх творення і вживання.</p> <p>5. Дієприслівник як незмінювана форма дієслова, його граматичні ознаки.</p> <p>6. Значення дієприслівників доконаного і недоконаного виду, їх творення і вживання.</p> <p>7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i> Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>		
10	<p style="text-align: center;">Тема 10. Прислівник</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <p>1. Прислівник як самостійна частина мови, його граматичні ознаки.</p> <p>2. Групи прислівників за значенням.</p> <p>3. Ступені порівняння означальних прислівників.</p> <p>4. Способи творення прислівників, їх правопис. Адвербіалізація. Вживання прислівників у значенні прийменників (препозитивація).</p> <p>5. Наголос у прислівниках.</p> <p>6. Проблема граматичного статусу слів категорії стану та модальних слів.</p> <p>7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i> Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	3	6
11	<p style="text-align: center;">Тема 11. Прийменник</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p>	4	6

	<p>1. Прийменники як службові слова, що виражають відношення між повнозначними словами.</p> <p>2. Уживання прийменників з певними відмінками іменників та субстантивованих слів.</p> <p>3. Синонімія прийменників. Прийменники-антоніми.</p> <p>4. Морфологічний склад прийменників. Первинні і вторинні прийменники.</p> <p>5. Перехід самостійних слів і словосполучень у прийменники. Відприслівникові та відіменні прийменники.</p> <p>6. Складні випадки вживання і правопису прийменників.</p> <p>7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i> Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>		
12	<p style="text-align: center;">Тема 12. Сполучник</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <p>1. Поняття про сполучник, його функціональна характеристика.</p> <p>2. Сурядні сполучники, їхні типи та особливості вживання у простому і складному реченні.</p> <p>3. Сполучники підрядності, їхні семантичні класи.</p> <p>4. Критерії розмежування омонімічних підрядних сполучників та сполучних слів.</p> <p>5. Морфологічний склад сполучників. Прості, складні та складені сполучники.</p> <p>6. Характеристика сполучників за способом уживання (одиничні, повторювані, парні).</p> <p>7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови.</p> <p><i>Практичні завдання:</i> Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	4	6
13	<p style="text-align: center;">Тема 13. Частка</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих</i></p>	4	6

	<p><i>джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Частки як службові слова, їхні функціональні ознаки. Класифікація часток. 2. Формотворчі і словотворчі частки. 3. Модальні (фразові) частки. 4. Заперечні частки <i>не і ні</i>, їх вживання та написання разом або окремо з іншими словами. 5. Препозитивні й постпозитивні частки. Основні й варіантні форми часток. Правопис часток. 6. Зв'язок часток з іншими частинами мови. Партикуляція як перехід інших частин мови у частки. 7. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>		
14	<p style="text-align: center;">Тема 14. Вигук</p> <p><i>Самостійно опрацюйте інформацію з рекомендованих джерел (літератури, інтернет-ресурсів) і дайте відповіді на питання, вільно оперуючи спеціальною термінологією, категоріями, поняттями:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вигуки як слова, що виражають емоції та волевиявлення. 2. Первинні та похідні вигуки. 3. Групи вигуків за значенням. 4. Звуконаслідувальні слова. 5. Інтер'ективація як перехід інших частин мови у вигуки. Субстантивація вигуків (перехід в іменник). 6. Особливості вивчення теми в шкільному курсі української та польської мови. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>Виконайте письмово вправи до теми з цього посібника (див. розділ 7 «Тренувальні вправи для самостійної роботи»).</p>	3	5
		50	76

7. ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Морфеміка української мови

1. У яких словах неправильно виділено значущі частини слова (префікс, корінь, суфікс, закінчення)? Виправте помилки.

Соборн/ість, на/сол/од/а, сір/ень/к/ий, скап/ува/ти, слизь/к/ий, сестр/ич/к/а, на/крап/а/ти, на/лив, свист/ун, на/різа/ти, на/родж/ен/ий, народ/ність, напис, народо/люб/н/ий, бандур/ист, не/важк/ий, телеграф/іст, штамп/ува/льник, біг/ун, жи/тт/я, селян/ин, комаш/н/я, друк/ар/н/я, відр/о, печ/ив/о, жовтизн/а, циган/ськ/ий, комбайн/ер, напів/біл/ий, пере/воз/к/а, горд/ощі, молод/ість, бит/в/а, дрім/от/а, без/душн/ий, від/нес/ти, стол/яр, уч/ень, роз/роб/к/а, учи/тель.

2. Скільки груп споріднених слів можна сформуувати?

Диво, дивний, дивом, диверсія, диван, дивак, диверсант, диванний, дивакуватий.

3. Зробіть морфемний аналіз поданих слів.

Придніпровський, підніжка, затінок, настільний, передчасний, узвиштя, узагальнення, урядовий, ущільнений, учити, закарпатський, антидержавний, безкорисний, безсовісний, голосок, промовець, списник, заспів, гарнесенький, голосочок, заокеанський, міжобласний, передвиборний, попрацювала, нелікарський, людяність, неслухняний, підмальований.

Тема 2. Словотвір української мови

1. У якій групі слів усі похідні розміщені за послідовністю їх утворення?

1. Друг, дружній, подружка, по-дружньому, дружба, дружити, подружитися.

2. Дикий, дичавіти, здичавіти, здичавілий, здичавілість.

3. Густо, густий, гуснути, загуснути, загустіння.

4. Подорожчання дорожчий, дорожчати, дорогий, подорожчати.

5. Два, двоє, двоїстий, двоїстість, подвоєний, подвоїти.

6.. Дивувати, подивувати, подивування.

7. Дім, додому, вдома, бездомний, бездомність, домашній, одомашнювати.

8. Мати, матінка, по-материнському, материн, материнський.

2. Визначте частиномовну належність і спосіб творення кожного слова. Виділіть словотворчі афікси.

Сніжинка, юність, польовий, луцький, людство, прочитати, найсильніший, правнук, безробітний, осінній, сріблястий, сіяч, обідати, жовтуватий, житній, слухач, перехід, білявий, пасинок, провесна, правнук, супісок, заспівати, глиняний, український, поштар, недоля, роздавати, учитель, мужність, буквар, апельсиновий, весняний, кошечка, молодість, мідний, світовий, вечеряти, записати, виорати, незаконний, підвіконня, антитеза.

3. Напишіть твір-роздум на вільну тему. Зробіть словотвірний аналіз похідних слів.

Тема 3. Іменник як частина мови

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

Вечір, дим стерновищ, світлінь погідна така, немов яснота і втома проллялись, розплескані, вкупі з теплим зерном на лопатах; від примерклого току зароджував туман, гойдливе ліхтарне світло пахло кінською гривою, перелітними холодами, непродихністю висоти, в кожній зустрічі погляду, в кожному прощанні однісінький день світилась осінь і воля; зайці вже ночували на вгрітих польових дорогах, і лис, пригинаючись, біг, петляв по стрімких слідах так замріяно, так невпевнено в собі, що шелепало сухе, вколесоване в землю кукурудзиння; від м'ятої роси повз канавою звір втрачав нюх, губився, м'яким щіткастим суглобом розчісував чорні вуса на морді, наморщивши носа, пчихав, неголосно, радо скавчав, мелясне світло ставка попахувало качиним пір'ям, сполохана на гречанищі перепілка губила й своє перо, ніде нікого, тільки загублений з кропивиною в зубах тувель зирить двома розшнурованими дірочками – пора бігти до скирди, там плодюча мишва теребить ячні колоски і неситимо попискує, як молоді на весіллі; а зранку старий, найстаріший в окрузі

мисливець на купу гички невдалік од води простелить таку ж стару, як земля, кухвайку, кунятиме, ждучи тяги, ані чиркне тобі, ані просвистать вгорі... (Євген Пашковський).

Завдання до тексту:

1) випишіть іменники, поставивши їх у початковій формі і розмістивши в алфавітному порядку;

2) встановіть самотійно або з використанням тлумачних словників лексичні значення іменників;

3) розподіліть іменники на такі групи: істоти, неістоти, конкретні, абстрактні, збірні, матеріально-речовинні;

4) визначте рід, число і відмінок іменників, їхні синтаксичні функції у реченні.

Тема 4. Відмінювання іменників

1. Визначте відміну і, якщо можливо, групу кожного іменника.

Стаття, радість, кров, Ілля, миша, ім'я, дорога, розкіш, вишня, лоша, ім'я, маля, тім'я, лоша, варення, стеля, жаль, ніч, учительська, поезія, Микола, невдаха, ягня, дитя, повість, голуб'я, піч, толь, курча, хлопча, хата, мама, цуценя, дорога, лівша, молодь, вірність, стіна, Ганна, любов, верф, кіновар, тінь, тім'я, теля, гордість, мама, Надія, земля, миша, історія, Ілля, староста, знання, тім'я, вежа, історія, книга, пісня, пуца, бідолаха, теля, немовлятко, каченя, вість, мати, подорож.

2. Випишіть з попередньої вправи по три іменники кожної відміни. Провідмінійте ці іменники в однині та множині, виділяючи в них відмінкові закінчення і паралельні форми.

3. Котрі з поданих іменників у родовому відмінку однини мають закінчення -у? Зверніть увагу на лексичне значення слів.

1. Знак (предмет, позначка, зображення і под., які вказують на щось). 2. Знак (рух головою, рукою тощо, яким виражено волю, наказ, бажання, попередження). 3. Борт (бокова стінка судна). 4. Борт (невисока стіна кузова автомашини). 5. Бум (штучне пожвавлення, галас, створювані з метою підвищення грошового курсу). 6. Бум (спортивний прилад для вправ з рівноваги). 7. Корпус (військове

з'єднання, що складається з кількох дивізій або бригад). 8. Корпус (основа чи оболонка машини, механізму тощо).

4. Поставте іменники в орудному відмінку однини? Які з них матимуть закінчення -ом, а які -ем/-єм? Поясніть свій вибір.

Футляр, школяр, газетяр, пекар, салтир, воротар, слюсар, ювіляр, ледар, екземпляр, інвентар, еліксир, Ігор, ковзаняр, якір, муляр, страйкар, лицар, поштар, пустир, глухар, зброяр, бунтар, єгер.

Тема 5. Прикметник

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

...Ішов молодий чоловік. “Не багатого роду!” – казала проста свита, накинуто наопашки. – “Та чепурної вдачі”, – одмовляла чиста, біла, на грудях вишивана сорочка, виглядаючи з-під свити. Червоний з китицями пояс теліпався до колін, а висока сива шапка з решетилівських смушків, перехилиючись набакир, натякала про парубоцьку вдачу...

Ішов справді парубок. На перший погляд йому, може, літ до двадцятка добиралося. Чорний шовковий пух тільки що висипався на верхній губі, де колись малося бути вусам;

На мов стесаній борідці де-где поп'ялось тонке, як павутиння, волоссячко. Ніс невеличкий, тонкий, трохи загострений; темні карі очі – теж гострі; лице довгообразе – козаче; ні високого, ні низького зросту, – тільки плечі широкі та груди високі. Оце й уся врода. Таких парубків часто й густо можна зустріти по наших хуторах та селах. Одно тільки в цього неабияке – дуже палкий погляд, бистрий як блискавка. Ним світилася якась незвичайна сміливість і духовна міць, разом з якоюсь хижою тугою... (*Панас Мирний*).

Завдання до тексту:

1) випишіть прикметники, поставивши їх у початковій формі і розмістивши в алфавітному порядку;

2) встановіть самотійно або з використанням тлумачних словників лексичні значення прикметників;

3) розподіліть прикметники на такі групи: якісні, відносні, присвійні. Чи помітили Ви явища переходу прикметників з однієї групи в іншу?

4) визначте рід, число і відмінок прикметників, їхні синтаксичні функції в реченні;

5) утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від прикметників. Чи всі вони мають ступені порівняння?

Тема 6. Числівник

1. Провідмініайте, наводячи всі паралельні відмінкові форми, числівники 769, 698, 853, 1574, 5356, 90798, 6481, 9472. Утворіть від них порядкові числівники і також провідмініайте.

2. Усі цифри запишіть словами.

До 436 додати 78; від 7526 відняти 321; скласти 384 із 547; сума чисел дорівнює 459; визначити добуток від множення 976 на 81.

До 859 додати 46; від 4587 відняти 957; скласти 396 із 459; сума чисел дорівнює 972; визначити добуток від множення 467 на 52.

До 782 додати 96; від 6718 відняти 324; скласти 572 із 328; сума чисел дорівнює 382; визначити добуток від множення 291 на 51.

3. Доберіть із публіцистичних і наукових текстів 20 речень із дробовими та збірними числівниками. Провідмініайте числівники разом з іменниками. Визначте їхні синтаксичні функції.

4. У котрому рядку всі слова є числівниками?

Один, перший, двоє, п'ятий, сто, сотий.

П'ять, п'ятий, п'ятеро, п'ятірня, п'ятьох, уп'ятьох.

Сім, сьомий, сімдесятий, сімсот, семеро, семимильний.

Тема 7. Займенник

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

З далекого туману, з тихих озер загірної комуни шелестить шелест: то йде Марія. Я виходжу на безгранні поля, проходжу перевали і там, де жевріють кургани, похиляюсь на самотню пустельну скелю. Я дивлюся в даль. Тоді дума за думою, як амазонянки, джигітують навколо мене. Тоді все пропадає... Таємні

вершники летять, ритмічно похитуючись, до одрогів, і гасне день; біжить у могилах дорога, а за нею – мовчазний степ... Я одкидаю вії і згадую... воістину моя мати – втілений прообраз тієї надзвичайної Марії, що стоїть на гранях невідомих віків. Моя мати – наївність, тиха жура і добрість безмежна. (Це я добре пам'ятаю!) І мій неможливий біль, і моя незносна мука тепліють у лампаді фанатизму перед цим прекрасним печальним образом.

Мати каже, “що я (її м'ятежний син) зовсім замучив себе...”. Тоді я беру її милу голову з нальотом сріблястої сивини і тихо кладу на свої груди... За вікном ішли росяні ранки і падали перламутри. Проходили неможливі дні. В далі з темного лісу брели подорожники й біля синьої криниці, де розлетілись дороги, де розбійний хрест, зупинялись. То – молоде загір'я... (Микола Хвильовий).

Завдання до тексту:

1) випишіть займенники, поставивши їх у початковій формі; встановіть їхній синтаксичний зв'язок з опорними словами;

2) розподіліть займенники за їхніми семантичними розрядами.

3) визначте рід, число і відмінок займенників;

4) з'ясуйте синтаксичні та текстотвірні функції займенників.

Які з них виконують роль сполучних слів у складних реченнях?

Тема 8. Дієслово

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

Настав жовтень.

Небо звисало одною сірою, мрячною масою над землею.

Великий ліс, що задержався коло села виглядав поважно і стурбовано, і лиш десь-не-десь дрижало замираюче пожовкле листя на чорному гіллі, зеленілась якась витривала ростинка на землі, зрештою лежали лиш грубі верстви обпалого листя у пнях дерев і панувала тиша...

Над лісом виглядало інакше. Густі маси мряк, здавалося, лежали в лінивих формах, у німій боротьбі з чимось. Магічна сила лісу силувала їх клубитися над його понурим верхом, між тим коли їх тягнуло в далечінь.

І потяглися в далечінь.

У сумовитих неповоротних постатях простяглися над голими стернистими полями, доки око сякало, одностайно, сіро, знімаючися й упадаючи, неначе б шукали відповідного місця, де б могли сформуватися в хмари. Так тягалися, блукаючи цілими днями. (О. Кобилянська).

Завдання до тексту:

1) випишіть усі дієслівні форми, поставивши їх у початковій формі й розмістивши в алфавітному порядку; встановіть їхні лексичні значення самостійно або за тлумачним словником;

2) розподіліть дієслівні форми на такі групи: особові дієслова, безособові дієслова, дієприкметники, дієприслівники, інфінітиви;

3) визначте, де це можливо, вид, перехідність, стан, спосіб, час, число, особу й рід дієслівних форм. Яким дієслівним формам і чому не властиві усі дієслівні категорії?

4) з'ясуйте синтаксичні та текстотвірні функції дієслів; встановіть синтаксичний час поданого тексту.

Тема 9. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова

Прочитайте виразно тексти, встановіть їхні структурні й семантико-стилістичні особливості.

І. Виговський вернувся в Чигирин щасливий, веселий, вдоволений. Він перебрався з своєї тісної убогої квартири в палац померлого гетьмана, новий, гарно убраний, просторий, вважаючи на палац як на скарбове добро, як на палац гетьманський, ранговий. Високо піднявши голову, він гордо походжав по просторних світлицях, устелених перськими килимами, обвішаних дорогою зброєю, дорогими рушницями, шаблями, прикрашених полицями, на котрих лисніли срібні та золоті миски, жбани, тарілки, кубки, пугарі та чарки. Сміливі думи заворушились в його голові, замиготіли, як блискавки в темну ніч. Власть, слава, честь, золото і срібло, багатство, блиск, ідеали політичні, щастя України, просвітність – все це натовпом товпилось в його голові, змішалось в думках, як золото й срібло, пересипане перлами, облите огнем блискавки. Думи тривожили гетьмана, не давали спокою, то шугали орлами, то линули пташками, засліплювали його, забивали памороки... “Найму орду, найму поляків, заб’ю баки хлопам і простим козакам і таки пристану

до Польщі, до просвіченої і вольної польської шляхти. Заведу я тоді на Україні просвічену козацьку шляхту, заведу школи, університети, заведу просвітність, високо піднесеться моя рідна Україна, як високо стоїть Європа...” (Іван Нечуй-Левицький).

ІІ. Орлюк піднімав солдатів в атаку. Окопувався під кулями, працюючи лопатою, аж зуби скреготіли, до сьомого поту. Перебігав з воронки в воронку, в поросі, в бруді, в снігу. Переносив убрид через річки поранених товаришів, сам мало не тонучи. Кидався в атаки з криком — ура-ура-ура! Брів з товаришами по глибокій осінній багнюці, несучи важкі мокрі колоди для переправ. Витягав гармати з вибоїн та ям, машини, що буксували, легко при тому посміхаючись і жартуючи, тому що кінець кінцем наша справа справедлива, ми переможемо. Наводив переправи по горло в воді, під диявольським обстрілом, серед битої криги. Спав мертвим сном на двадцятиградусному морозі в снігу, коли санітари, поклавши поранених на ноші, почали брати і його.

– Сплю, куди тягнете! Живий! – гукнув, просипаючись, до санітарів. – Клади назад! – і знов задавав хропака... (Олександр Довженко).

Завдання до текстів:

1) **випишіть дієприкметники та дієприслівники, поставивши їх у початковій формі і розмістивши в алфавітному порядку; встановіть їхні лексичні значення;**

2) **визначте, де це можливо, вид, перехідність, стан, час, число й рід цих дієслівних форм. Яким з них і чому не властиві всі дієслівні категорії?**

4) **з’ясуйте синтаксичні функції дієприкметників та дієприслівників;**

5) **виділіть суфікси дієприкметників та дієприслівників. Формотворчі вони чи словотворчі?**

Тема 10. Прислівник

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

Перше всього почав він (Іван Микитович) з пісень. Тихий, журливий голос, безкрая туга, що проймає наскрізь і скаменіле серце, припали якраз до його тихого, боязливого норову. У плачу тих пісень

він веселив свою душу, намагаючись виграти їх найвиразніше. Трохи-потроху, виграючи одну пісню за другою, він почав зводити їх до купи, зв'язувати їх голоси, спершу одні плакучі, а далі роздвоював їх плач веселими танцюристими перебоями... І вийшло з того вигравання щось неабияке, ще ніколи не чутне, що міцно запало за серце, глибоко проймало душу. Як той павук-ткач тче з своєї тонкої павутини дивні кола сітин, так він з голосів витикав, виливав життєве побуття з його гореньком і radoщами, з його нудьгою і веселощами. Слабий тілом, боязкий норовом, він виявляв велику міць у грі і корив тим самі запеклі душі, закаменілі серця; вони перед ним схиляли свою горду голову і лили теплі сльози. Іван Микитович – зінське щеня, як прозвали його товариші по службі, прикмета їх жартів та глуму старших, – став потрібним чоловіком при кожному бенкеті, при кожній гулянці... Він став дивовижею, прикметою турботні та клопіт усіх панянок. Кожній з їх бажалося то сим, то тим догодити своєму укоханому скрипачеві, котрий, водячи смичком по німих струнах, то викликав у них сльози, то radoщі... (*Панас Мирний*).

Завдання до тексту:

- 1) випишіть прислівники, розмістивши їх в алфавітному порядку; встановіть їхні лексичні значення;**
- 2) визначте розряди прислівників за значенням;**
- 3) з'ясуйте синтаксичні функції та словотвірні особливості прислівників;**
- 4) від яких прислівників можна утворити ступені порівняння?**

Тема 11. Прийменник

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

Перед хатою цвітуть гвоздики. Насаджені дбайливою дівочою рукою, вони змагаються з пишними тубільними саранками – червоними, жовтими, фіалковими, що розбіглися ген скрізь по схилу до річки і аж у ліс і перегукуються пишними кольорами серед безлічі інших квітів у морі яскравої зелені, буйної і соковитої. Великими суцільними масивами рожевіє плакун. А з-за хати повиходили

черемхи [...] і стоять, як дівчата, запишались, заквітчані. Стережуть невеличкий город і пасіку – десятка зо два вуликів...

У кутку рясніли образи, королівськими рушниками прибрані, кропило з васильків за Миколою Чудотворцем. Чорні страстяні хрести напалені на стелі... [...] Пахне васильками... У вікно знадвору зазирає сонце. Мати в очіпку і в рясній стародавній спідниці, посміхаючись, несе тарілки в двері... За нею бистроока дівчина виступає, як горлиця... Біля вікна, тримаючи козацьке сідло й ушивальник, звівся і стоїть густобровий, кремезний парубок... (Іван Багряний).

Завдання до тексту:

1) випишіть прийменники, розмістивши їх в алфавітному порядку; схарактеризуйте їхнє походження й морфологічну структуру;

2) визначте, з якими відмінками іменників вжито прийменники;

3) з'ясуйте синтаксичні функції прийменниково-відмінкових форм;

4) встановіть семантику прийменників у поєднанні з відмінковими формами іменників?

Тема 12. Сполучник

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

Уява ж сироти затримується, при сутінках передсвітанкових розкриває собі сховок, як видиво: тут, під зеленню у ґрунтом – святиня, про огненну силу якої страшно помислити. І стояти тут треба з пошаною! – як в церкві.

Тихенько відступив від таємничого місця і пішов з оселі. Коли віддалявся від околиці, зовсім посвітлішало в крайнебі; стало видніти навкруг: з тією ще не повною яснотою, яка віщує про вихід сонця.

Поспішив хлопець нерівною дорогою, вкритою довгими смугами рослин, на яких, з листкових країв, звисали роси – білі і прозорі. Засвічувалися з них іскри. Коли оглянувся на садибу пічника, – там, над скарбним місцем, підводилося полум'я з такою великою і променистою сполукою ясминної просвітлості, пурпуру, крові, сліпучого горіння, ніби там могутності ненашого життя стали і підносять коштовність, відкриту з глибини землі. Палахкотливий

стовп, що розкидав свічення, мов грозовиці, на всі напрямки в небозвід, прибрав обрис, подібний до чаші, що сховали її селяни в чорнозем і нікому не відкрили її таємниці, страшно помираючи одні за одними в приреченому колі.

Здається, над ними, з нетлінною і неприборною силою, сходить вона: навіки принести порятунок (*Василь Барка*).

Завдання до тексту:

1) випишіть сполучники, розмістивши їх в алфавітному порядку; схарактеризуйте їхнє походження й морфологічну структуру;

2) визначте сполучники сурядності та підрядності, а також сполучні слова;

3) з'ясуйте синтаксичні функції і частиномовне вираження сполучних слів;

4) встановіть, які семантичні відношення виражають сполучники (сполучні слова) у простих і складних реченнях.

Тема 13. Частка

Прочитайте виразно текст, встановіть його структурні й семантико-стилістичні особливості.

Тепер Іван був уже легінь, стрункий і міцний, як смерічка, мазив кучері маслом, носив широкий черес і пишну кресаню. Марічка теж вже ходила в заплітках... Марічка любила, коли він грав на флюяру. Задуманий все, встромляв очі кудись поза гори, неначе видів, чого не бачили другі, прикладав мережану дудку до повних уст, і чудна пісня, якої ніхто не грав, тихо спадала на зелену отаву царинок, де вигідно послали свої тіні смереки. Холодно було і мороз йшов поза шкуру, коли вилітали перші свистячі згуки. Наче зими лежали по мертвих горах. Та ось з-за гори встає вже бог-сонце і вкладає свою голову в землю. Зрушились зими, збудились води, і задзвеніла земля од співу потоків. Розсипалось сонце пилом квіток, легким ходом ідуть по царинках нявки, а під ногами у них зеленіє перша трава. Зеленим духом дихнули смереки, зеленим сміхом засміялися трави, на всьому світі тільки дві барви: в зеленій – земля, в блакитній – небо... А долем Черемош мчить, жене зелену кров гір, неспокійну й шумливу...

Шумить шваром полонина холодна, а з диких ломів, з гайна, встає на задні лапи ведмідь, пробує голос і вже бачить заспанним оком свою поживу (*Михайло Коцюбинський*).

Завдання до тексту:

1) випишіть усі службові частини мови, розподіливши на три групи: прийменники, сполучники й частки; схарактеризуйте їхнє походження й морфологічну структуру;

2) визначте, яких додаткових відтінків надають модальні частки окремим словам чи цілому реченню;

3) доповніть текст різними типами часток, встановіть їхні функції;

4) самостійно доберіть речення різних комунікативних типів зі словотворчими, формотворчими та фразовими частками.

Тема 14. Вигук

1. Розподіліть вигуки на три групи: 1) вигуки, що виражають емоції: страх, невдоволення, іронію, подив; 2) вигуки, які виражають волевиявлення, спонукання до дії; 3) вигуки, що виражають мовленнєвий етикет – вітання, подяку, побажання, вибачення.

Добрий день (добридень), о, ой, овва, доброго ранку, ай, ех, тьху, ох, на добраніч, Боже поможи, гей, прощайте, гов, дай Боже, на, агей, на здоров'я, нате, стоп, спасибі, цабе, марш, агов, хай йому грець, тпру.

2. Випишіть в одну колонку первинні вигуки, вказавши їхній розряд за значенням, а в другу – вторинні вигуки, утворені внаслідок переходу в них самостійних частин мови. Які функції вони виражають у мовленні?

– Ну! – гукнула старша відьма й знову плеснула в долоні (В. Шевчук); – Слава! Слава! – рвійно підвелися мужі й простягли до неї виповнені питвом братниці (Д. Міщенко); –Ну-бо... (О. Довженко); Розридалася, замичала гірко: ой, горе... (Люко Дашвар); – Ой леле! Впаду і лусну... Годі! – розвеселився-таки Чужбинський (В. Шевчук); – Ох-ох-хох, – не витримав Іван Побережний і дрібно закліпав підсліпуватими очима. – Біда, біда... (В. Шкляр); – Лишенько! – забідкалася мати (С. Талан); ...ну ж бо,

Гнідко... (Є. Гуцало); – На, грай здоровий (В. Шевчук); – “Матінко! – простогнала а чи подумала тільки: – Що ж це таке? (Д. Міщенко); Та годі-бо, мамо, – перепинила її Леся (М. Олійник); – Ну ж, ну ж! – потяг його слизьким двором (В. Шевчук); – Йой, горечко, йой, лишенько! Внучку мій дорогенький, хлопчику мій золотенький, вже не одчиниш дверей хатніх... (Ж. Куява).

3. Складіть діалог, у якому були б вжиті різні семантичні типи вигуків та звуконаслідувальні слова. З’ясуйте їхню роль в діалогічному мовленні.

4. Підсумкове завдання для закріплення всього курсу.

У поданому тексті визначте всі самотійні та службові частини мови. Зробіть повний морфологічний розбір 20 слів різних частиномовних класів, а також словотвірний та морфемний аналіз 10 самотійних частин мови, користуючись наведеними нижче структурно-логічними схемами.

Після похмурої темної ночі, в котру не переставав хлюскати лапастий дощ, розливаючи великі річки-озера по землі, починало світати. Край неба жевріло рожевим огнем; горіло і миготіло ясным полум’ям. Серед того зарева стовпом стояла кривава попруга й переписувала його надвоє. Повітря не ворухнеться, стоїть і мліє; усюди тихо, німо, здається, немов світ, затаївши в собі дух, дожида чогось...

А ось пройшла хвилина... друга... З-за землі на кривавій попругі неба скочила невеличка іскорка; довга променяста стяга простяглася від неї над землею; далі викотився серп огненного кільця – пучок світла поливсь, розливаючись по горах, лісах, по високих будівлях. Далі все більше та більше впливав з-за землі широкий серп, мов хто-невідомий підсував з того боку гаряче іскристе коло. Ось і все воно впливло – чисте та ясне, граючи своїм світом. Застрибали його променясті голки по землі, заграли ясні іскорки по росі, розстелялись-лягали різні кольори по воді. Світ зрадів, празникуючи своє величне свято...

Синє, глибоке небо розгортало своє безкрає поле, немов казало: котись по мені куди хоч і як хоч, я буду розстелятись, розрівнюватись перед тобою, щоб не було тобі ні впину, ні перегороди! І справді, на ньому не було ні плямочки, ні смужечки: чисте, високе, глибоке! На другому кінці стояв тільки місяць – блідий, похмурий, мов старий

лисий злодюга, він тупцював на одному місці, боязко блимаючи своїми темними плямами на сонячне ясне обличчя, і дедалі все бліднів та зникав, мов розтавав від гарячого лизання довгих променястих язиків...

Повітря було чисте, прозоре. По ньому то сюди, то туди літали іскорки сонячного світу, то закручуючись у круги, то вистрибуючи одна поверх одної, як сніг у завірюху (*Панас Мирний*).

8. СХЕМИ ГРАМАТИЧНИХ РОЗБОРІВ

Одним із важливих завдань дисципліни є вироблення у студентів умінь і навичок граматичного аналізу різних частин мовних класів слів, який потрібно виконувати з дотриманням поданих нижче зразків.

Морфемний розбір слова

1. Слово.
2. Закінчення, його значення (вказівка на граматичне значення роду, числа, відмінка, особи).
3. Основа, її характеристика (з яких значущих частин — морфем — складається).
4. Корінь (визначаємо, підбравши 2-3 спільнокореневі слова).
5. Префікс, його значення (при можливості), 2-3 слова з тим же префіксом.
6. Суфікс(и), їх значення (при можливості), 2-3 слова з тими ж суфіксами.

Словотвірний розбір

1. Слово в початковій формі.
2. Слово, від якого утворене дане слово.
3. Твірна основа.
4. Словотвірчі засоби.
5. Спосіб творення.
6. (Якщо вимагається) словотвірний ланцюжок.

Розбір іменника як частини мови

1. Іменник для розбору, на яке питання відповідає.
2. Початкова форма (називний відмінок однини).
3. Лексичне значення:
— назва загальна чи власна;

- назва істоти чи неістоти;
 - іменник конкретний чи абстрактний;
 - іменник одиничний чи збірний;
 - іменник предметний чи речовинний.
4. Граматичні ознаки: рід, число (вживається в однині й множині, тільки в однині чи тільки в множині), відмінок.
 5. Відміна, група (для іменників I та II відміни).
 6. Спосіб творення (якщо іменник похідний).
 7. Вимова та написання.
 8. Синтаксична роль.

Розбір прикметника як частини мови

1. Прикметник для розбору, на яке питання відповідає.
2. Початкова форма (називний відмінок однини чоловічого роду).
3. Розряд за значенням: якісний, відносний чи присвійний (або перехідний з одного розряду в інший).
4. Ступінь порівняння (для якісних прикметників):
 - вихідна форма (нульовий ступінь);
 - вищий;
 - найвищий.
5. Граматичні ознаки: рід, число, відмінок (визначаються за граматичними ознаками того іменника, з яким прикметник узгоджується).
6. Форма: повна чи коротка (для прикметників чоловічого роду), стягнена чи нестягнена (для прикметників жіночого і середнього роду).
7. Група (за кінцевим приголосним основи): тверда чи м'яка.
8. Спосіб творення (для похідних прикметників);
9. Вимова та написання.
10. Синтаксична роль.

Розбір числівника як частини мови

1. Числівник для розбору, на яке питання відповідає.
2. Початкова форма (називний відмінок), для порядкових (називний відмінок однини чоловічого роду).
3. Розряд за значенням (кількісний чи порядковий); якщо кількісний, то який саме (власне кількісний, дробовий, збірний, неозначено-кількісний).

4. Граматичні ознаки: рід і число (якщо є), відмінок.
5. Група за будовою: простий, складний, складений.
6. Спосіб творення (якщо похідний).
7. Вимова та написання.
8. Синтаксична роль, зв'язок з іменниками.

Розбір займенника як частини мови

1. Початкова форма (називний відмінок), на яке відповідає.
2. З якою частиною мови співвідносний?
3. Розряд за значенням (особовий, питальний, відносний, неозначений, заперечний, вказівний, означальний).
4. Відмінок.
5. Число (якщо є).
6. Рід (якщо є).
7. Спосіб творення (якщо похідний).
8. Вимова і правопис.
9. Синтаксична роль.

Розбір дієслова як частини мови

1. Початкова форма, на яке питання відповідає.
2. Дієслівна форма: інфінітив, особова форма, родова, безособові дієслова, дієслова на *-но*, *-то*, дієприкметник, дієприслівник.
3. Перехідне чи неперехідне.
4. Вид: доконаний, недоконаний.
5. Спосіб: дійсний, умовний, наказовий.
6. Час: теперішній, минулий чи майбутній (проста чи складена форми).
7. Якщо теперішній чи майбутній час, то треба визначити особу і число: I-а, II-а, III-я особа однини чи множини.
8. Якщо минулий час або умовний спосіб, то треба визначити рід в однині.
9. Дієвідміна: I чи II.
10. Якщо дієприкметник, то назвати такі граматичні ознаки: активний чи пасивний, вид, час, число, рід (в однині), відмінок.
11. Якщо дієприслівник, то назвати такі граматичні ознаки: вид, час.
12. Особливості творення і правопис.
13. Синтаксична роль.

Розбір прислівника як частини мови

1. Визначити, на яке питання відповідає.
2. Розряд за значенням: означальний (якісно-означальний, кількісно-означальний, прислівник способу дії), обставинний (місця, часу, мста, причини).
3. Дві якісно-означальних — ступінь порівняння.
4. Спосіб творення, від якої частини мови утворений.

Розбір прийменника як частини мови

1. Службова частина мови.
2. Група за походженням: первинний (непохідний) чи вторинний (похідний).
3. Група за будовою (простий, складний чи складений).
4. З якою частиною мови сполучається.
5. З якою відмінковою формою вжитий.
6. Особливості правопису (для вторинних прийменників).

Розбір частки як частини мови

1. Службова частина мови.
2. Група за значенням і вживанням.
3. Правопис, синтаксична роль.

Розбір сполучника як частини мови

1. Службова частина мови.
2. Розряд за значенням і синтаксичною роллю: сурядності (єднальний, протиставний, розділовий), підрядності (часовий, причиновий, умовний, мети, допустовий, порівняльний, міри і ступеня, з'ясувальний).
3. Група за будовою: простий, складний, складений.
4. Правопис. Синтаксична роль.

Розбір вигука

1. Первинний чи вторинний (похідний).
2. Розряд за значенням: емоційні, волевиявлення, спонукання до дії, етикет, звуконаслідування.
3. Правопис, розділові знаки при вигуках.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи / залік (максимум 60 балів).

Таблиця 4.

Поточний контроль (мах = 40 балів)														Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1							Модуль 2							МКР 1	МКР 2		
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2										
т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	30	30	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1				

Шкала оцінювання

Таблиця 5.

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Критерії оцінювання

Поточний контроль (40 балів) передбачає такі форми: підготовку та виступ на практичному занятті; виконання низки завдань для самостійної роботи.

На практичному занятті і в процесі самостійної роботи студент повинен: глибоко аналізувати теоретичні питання; вичерпно відповідати на додаткові питання; аргументувати теоретичні положення необхідними прикладами; знати основні та вибірково

додаткові джерела з теми; критично аналізувати викладений в опрацьованих джерелах матеріал; коментувати виконані практичні завдання; самостійно опрацьовувати окремі питання; робити тезисні конспекти; застосовувати теоретичні знання на практиці під час творення, перекладу, редагування власних висловлень й текстів різних стилів та жанрів; відстежувати потрібний матеріал у різностильових текстах, готувати дидактичний матеріал до тем, конспекти уроків, доповіді-презентації тощо.

За одне практичне заняття та виконання комплексу завдань самостійної роботи, залежно від обсягу й складності завдань, студент може отримати максимум 3 бали (за 14 тему – 1 бал), що включає всі види робіт, у т.ч. виконання вправ.

До кожної практичної чи самостійної роботи входять теоретичні питання для самостійного опрацювання за лекціями та рекомендованою літературою і практичні завдання, виконання яких ґрунтується на засвоєнні повного обсягу матеріалу, передбаченого програмою.

Письмові модульні контрольні роботи (по 30 балів кожна) передбачають виявлення знань студентів з морфеміки, словотвору, морфології, зокрема визначення та особливості виділення основних словотвірних та морфологічних одиниць, їхні найважливіші формальні й семантичні ознаки, головні правила правопису, словозміни та словотворення. Студент повинен уміти правильно утворювати слова з урахуванням національної специфіки української мови, визначати частиномовну належність слів тощо.

До кожної модульної контрольної роботи входить одне теоретичне питання і два питання практичного характеру, виконання яких ґрунтується на засвоєнні повного обсягу матеріалу, передбаченого програмою.

30–26 балів студент отримує, якщо він ґрунтовно й повно викладає вивчений матеріал, дає правильне визначення мовних понять, виявляє їх розуміння, обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, вказує на наявність різних тлумачень аналізованого мовного явища, самостійно оцінює досягнення сучасних дослідників, виявляючи щодо цього особисту позицію; правильно виконує практичні завдання.

25–21 балів студент отримує, продемонструвавши добрі знання теоретичного матеріалу, реферативно виклавши основну проблематику питання; відповідь містить окремі власні приклади на

підтвердження певних думок, вона достатньо повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями; трапляються поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу й мовленнєвому оформленні, у виконанні практичних завдань;

20–11 бали студент отримує за умови, якщо він виявляє знання й розуміння основних положень питання, але викладає матеріал не досить повно й допускає неточності у визначенні понять або формулюванні правил, не вміє глибоко й переконливо обґрунтувати свої думки, відчуває труднощі під час добору прикладів, не здатний самостійно узагальнювати й робити висновки, допускає помилки в мовленнєвому потоці, у практичних завданнях;

10–1 бал студент отримує, якщо він виявляє незнання більшої частини матеріалу, відтворює його частково, не може навести приклади допускає помилки у формулюванні визначень і правил, що спотворюють їх зміст. Фрагментарно відтворює подані в підручнику приклади, частково виконує практичні завдання;

0 балів – студент не висвітлив питання і не виконав практичних завдань.

10. ПИТАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль успішності студента (залік) має форму усного опитування за змістом усього курсу та охоплює такі питання:

1. Предмет і завдання морфеміки. Зв'язок морфеміки із словотвором і морфологією. Морфемні словники.
2. Поняття морфеми. Морфема і слово. Співвідношення понять “морфема” і “морф”. Аломорфи й варіанти морфем.
3. Класифікація морфем. Корінь слова. Спільнокореневі слова.
4. Поняття афікса. Типи афіксальних морфем, їх характеристика.
5. Словотворчі і граматичні афікси.
6. Основа слова і закінчення. Типи основ.
7. Зміни в морфемній будові слова (спрощення, перерозклад, ускладнення та ін.).
8. Предмет і завдання словотвору. Словотвірні словники.
9. Словотвірна структура слова. Твірна основа і словотворчі афікси.
10. Словотвірне значення слова і словотвірний тип. Продуктивність словотвірного типу. Словотвірна пара. Словотвірне гніздо.
11. Морфологічні способи словотвору. Афіксація.
12. Осново- і словоскладання. Аббревіація.
13. Морфолого-синтаксичний спосіб словотвору. Характеристика його різновидів (субстантивація, ад'єктивація, прономіналізація, адвербіалізація, препозитивація, інтер'єктивація).
14. Лексико-синтаксичний і лексико-семантичний словотвір.
15. Предмет граматики, її розділи. Основні граматичні поняття.
16. Граматичне значення слова в його стосунку до лексичного значення. Способи вираження граматичних значень слів в українській мові.
17. Граматична форма слова. Флексія як основна частина словоформи. Синтетичні (прості) та аналітичні (складені) форми слів в граматиці української мови.
18. Граматична категорія. Система граматичних категорій в українській мові.
19. Проблема поділу слів на частини мови в сучасній лінгвістиці. Критерії виділення частин мови: семантичний, морфологічний, синтаксичний, словотвірний.

20. Класифікація частин мови академіка В.В. Виногорова. Класифікація, запропонована в академічному виданні за редакцією І.К. Білодіда (у порівнянні).
21. Поділ слів на частини мови І.Р. Вихованця. Службові слова як аналітичні синтаксичні морфеми.
22. Повнозначні (самостійні) і неповнозначні (службові) частини мови. Вигуки. Проблема визначення статусу слів категорії стану (предикативних прислівників) та модальних слів.
23. Іменник в системі самостійних частин мови, його значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль.
24. Семантико-граматичні категорії іменників (власні й загальні, конкретні та абстрактні, збірні та одиничні, речовинні іменники, категорія істот і неістот).
25. Рід іменника. Іменники спільного і подвійного роду. Хитання в родах.
26. Число іменника. Іменники, що вживаються тільки в однині або тільки в множині.
27. Категорія відмінка іменника. Система відмінків української мови. Основні значення та синтаксичні функції відмінків.
28. Іменники I відміни, поділ їх на групи, складні випадки відмінювання.
29. Іменники II відміни, поділ їх на групи, складні випадки відмінювання.
30. III і IV відміни іменників. Правопис відмінкових закінчень.
31. Відмінювання множинних іменників.
32. Невідмінювані іменники на тлі флективного ладу української мови, їхні граматичні ознаки (способи визначення в них роду, числа, відмінка).
33. Прикметник як частина мови, його семантичні, морфологічні й синтаксичні ознаки.
34. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Перехід у розрядах прикметників.
35. Творення прикметників різних розрядів. Правопис суфіксів відносних та присвійних прикметників.
36. Ступені порівняння якісних прикметників.
37. Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників.
38. Короткі й повні прикметники. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників.

39. Числівник як частина мови, його ознаки. Класифікація числівників за значенням, граматичними ознаками і будовою.
40. Кількісні числівники. Відмінювання кількісних числівників різних розрядів (власне кількісних, неозначено-кількісних, збірних, дробових).
41. Порядкові числівники, їх значення, творення і граматичні ознаки.
42. Відмінювання порядкових числівників.
43. Особливості відмінювання складених числівників.
44. Правопис числівників, вживання їх з іменниками.
45. Займенник як частини мови. Співвідносність займенників з іменними частинами мови.
46. Розряди займенників за значенням, їхні граматичні ознаки.
47. Особливості відмінювання займенників різних розрядів.
48. Словотвірні ознаки займенників. Перехід займенників в інші частини мови (іменники та частки). Проніміналізація як перехід частин мови в займенник.
49. Складні випадки наголошування та правопису займенників.
50. Семантичні, морфологічні ознаки і синтаксична роль дієслів. Дієвідмінювані і недієвідмінювані форми дієслова. Інфінітив.
51. Вид дієслова. Одновидові та двовидові дієслова.
52. Категорія перехідності / неперехідності. Стан дієслова.
53. Категорія способу. Вживання форм одного способу в значенні іншого.
54. Категорія часу дієслова, її зв'язок з категорією способу і виду.
55. Категорія особи, роду і числа дієслова, їх значення і морфологічне вираження. Безособові дієслова.
56. Поділ дієслів на дієвідміни. Правопис особових закінчень дієслів.
57. Дієприкметник як змінювана форма дієслова, його граматичні ознаки.
58. Особливості творення та вживання активних і пасивних дієприкметників.
59. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники.
60. Предикативні форми на *-но*, *-то*, їх творення і вживання.
61. Дієприслівник як незмінювана форма дієслова, його граматичні ознаки.
62. Значення дієприслівників доконаного і недоконаного виду, їх творення і вживання.
63. Прислівник як самостійна частина мови, його граматичні ознаки.
64. Групи прислівників за значенням.

65. Ступені порівняння означальних прислівників.
66. Способи творення прислівників, їх правопис. Адвербіалізація. Вживання прислівників у значенні прийменників (препозитивація).
67. Наголос у прислівниках.
68. Проблема граматичного статусу слів категорії стану та модальних слів.
69. Прийменники як службові слова, що виражають відношення між повнозначними словами.
70. Уживання прийменників з певними відмінками іменників та субстантивованих слів.
71. Синонімія прийменників. Прийменники-антоніми.
72. Морфологічний склад прийменників. Первинні і вторинні прийменники.
73. Перехід самостійних слів і словосполучень у прийменники. Відприслівникові та відіменні прийменники.
74. Складні випадки вживання і правопису прийменників.
75. Поняття про сполучник, його функціональна характеристика.
76. Сурядні сполучники, їхні типи та особливості вживання у простому і складному реченні.
77. Сполучники підрядності, їхні семантичні класи. Критерії розмежування омонімічних підрядних сполучників та сполучних слів.
78. Морфологічний склад сполучників. Прості, складні та складені сполучники.
79. Характеристика сполучників за способом уживання (одиничні, повторювані, парні).
80. Частки як службові слова, їхні функціональні ознаки. Класифікація часток.
81. Формотворчі і словотворчі частки.
82. Модальні (фразові) частки, їх різновиди.
83. Заперечні частки не і ні, їх вживання та написання разом або окремо з іншими словами.
84. Препозитивні й постпозитивні частки. Основні й варіантні форми часток. Правопис часток.
85. Зв'язок часток з іншими частинами мови. Партикуляція як перехід інших частин мови у частки.
86. Вигуки як слова, що виражають емоції та волевиявлення.
87. Первинні та похідні вигуки.
88. Групи вигуків за значенням.
89. Звуконаслідувальні слова.

90. Інтер'єктивація як перехід інших частин мови у вигуки.
Субстантивація вигуків (перехід в іменник).
91. Особливості вивчення морфеміки та словотвору в шкільному курсі української мови.
92. Особливості вивчення самостійних і службових частин мови в шкільному курсі української мови.

11. КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Абревіація – утворення абревіатур; різновид (тип) деривації, який реалізується за допомогою скорочених до звука (одного чи кількох) або складу компонентів твірного словосполучення.

Афіксоїди – початкові або кінцеві елементи складних слів, які за функцією наближаються до морфем-афіксів; коренева морфема, що виступає у функції афікса – префікса чи суфікса.

Варіант морфеми (аломорф) – видозміни морфеми, тотожні за значенням і генетичне споріднені; розрізняються своїм фонемним складом. Виявом однієї кореневої морфеми є аломорфи *вод-* /*водж-* у словах *водити* / *воджу*.

Вид – граматична категорія дієслова, яка означає особливі властивості, характер, протікання даного процесу, тобто в його відношенні до внутрішнього межі, результату, тривалості.

Вигуки – особливі, морфологічно незмінні слова, які виражають почуття, емоції, волевиявлення людини.

Відмінок – властива іменним частинам мови граматична (морфологічна) категорія слів, яка виражає різні синтаксичні зв'язки і семантико-синтаксичні відношення між словами в словосполученні й реченні.

Грамматика – будова мови, тобто система морфологічних одиниць, категорій і форм, синтаксичних одиниць і категорій, словотвірних одиниць і способів словотворення; розділ мовознавства.

Дериват – похідне від чогось первинного.

Дериватологія – розділ мовознавчої науки, що вивчає словотвірну структуру похідного слова і способи творення нових слів. Те саме, що й словотвір.

Деривація – словотворення (сам процес).

Дієприкметник – змінне похідне від дієслівних часових форм граматичне утворення (вербоїд), якому властиві ознаки дієслова і прикметника.

Дієприслівник – незмінне, похідне від дієслівних часових форм граматичне утворення (вербоїд), якому властиві ознаки дієслова і прислівника.

Дієслово – повнозначне слово, яке позначає дію, стан предмета як процес.

Займенники – слова, які вказують на предмети, ознаки і кількості, але не називають їх.

Звертання (вокатив) – інтонаційно виділене в реченні слово або сполучення слів (не член речення), що ним називається істота або персоніфікований предмет, до якого адресується мовлення в його усній і писемній формах.

Іменники – слова самостійної частини мови, назви предметів, істот, явищ тощо.

Інтерфікс – частина слова, що не має самостійного значення і служить свого роду "прокладкою" між коренем і суфіксом у тих випадках, коли їх поєднання утруднене чи неможливе з морфонологічних причин, наприклад: *африк(ан)ський* < Африка; *купе(й)ний* < купе.

Конверсія – різновид (тип) деривації, який реалізується за допомогою зміни синтаксичної функції та морфологічної парадигми, тобто перехід слова з однієї частини мови в іншу та зміна значення, це відбувається без будь-яких матеріальних перебудов шляхом прийняття іншої системи словозміни: *майбутнє життя -райдужне майбутнє*.

Контекст – частина тексту, в якій будь-яке слово чи речення реалізується сповна, виявляє свій комунікативний (спілкувальний) потенціал, конкретизується, індивідуалізується семантично й стилістично.

Корінь слова – основна, єдина обов'язкова для кожного слова морфема, що є носієм його лексичного значення, повторюється у всіх граматичних формах і споріднених словах.

Культура мови – високий рівень розвитку, нормативності мови, всі її усталені ресурси – фонетико-орфоепічні, лексичні, фразеологічні, граматичні й стилістичні.

Культура мовлення – найраціональніше, стилістично вмотивоване користування усіма мовними одиницями, тобто тим, з чого витворилась культура мови.

Лексика української мови – вся сукупність наявних в українській мові слів – літературно-нормативних і діалектних.

Мова – особлива специфічна система знаків, з допомогою яких люди спілкуються, обмінюючись з іншими своїми думками й почуваннями.

Мовні одиниці – різнотипні елементи мови, кожен з яких представлений певною мовною матерією і виконує тільки йому властиву стилістичну функцію.

Морфема – найменша неподільна значуща частина слова: *мор/е*.

Морфеміка – розділ граматики, який вивчає поділ слова на морфеми, вичленування морфів у слові, аломорфію морфеми, межі аломорфії, перетворення на морфемних швах, ідентифікацію морфем, їхню структуру, дистрибутивну класифікацію.

Морфемний аналіз – один зі способів лінгвістичного дослідження, мета його – визначення лінгвістичних значущих елементів мови та визначення їхньої морфемної належності.

Норма, нормативність мови й мовлення – найважливіша сутність, ознака всенародної літературної мови і мовлення окремої особи; сформоване у кожного вміння всебічно користуватись мовою в її соціально усвідомлюваних і усталених формах, кожна з яких має статус літературної норми.

Основа словозміни – частина слова без закінчення, тобто частина слова, що залишається після відділення від нього словозмінних морфем; частина слова, що становить поєднання кореневих, словотворчих і формотворчих морфем: *тепліший (тепліш-), сумувати (сумувати)*.

Основа формотворення – частина слова без словозмінних і формотворчих морфем, тобто частина слова, що становить поєднання кореневих і словотворчих морфем: *тепліший (тепл'-), сумувати (сумува-)*.

Основа вільна – основа, корінь якої має ознаки вільної морфеми, тобто вживається самостійно без службових морфем: *стен, при/віль/н/ий*.

Основа зв'язана – подільна основа з відносно прозорою або й стертою внутрішньою формою, корінь якої втратив ознаки вільної морфеми, тобто не може вживатися самостійно без службових морфем: *вул/иц/я*.

Основа непохідна (немотивована) – основа, що збігається з коренем, тобто основа, в якій не виділяються словотворчі та формотворчі афікси і яка не мотивується через зв'язки зі спільнокореневими словами: *хат/а, добр/ий*.

Основа похідна (мотивована) – основа, до складу якої, крім кореневої морфеми, входять словотворчі та формотворчі афікси і яка мотивується через семантико-словотвірні зв'язки з іншими словами

того самого кореня; корінь похідної основи мотивується тим самим коренем у словах із непохідною основою: *хат/н/ій* (*хат/а*), *пре/добр/ий* (*добр/ий*).

Основа проста – основа слова з однією кореневою морфемою: *пол/е*, *сіль/ськ/ий*.

Основа складна – основа слова, що містить декілька коренів: *тих/о/плин/н/ий*, *перш/о/черг/ов/ий*.

Орфограма – це написання, що вибирається з кількох можливих варіантів і ґрунтується на сформульованому й закріпленому в системі орфографії правилі.

Орфографічні мовні норми – історично сформоване, усталене написання мовних одиниць, яке представлене всією системою правописних правил: написанням слів з малої літери, з великої, через дефіс і т. ін.

Орфографія – історично сформована, уніфікована система правил, що визначають написання слів згідно з усталеними нормами, яку приймає і якою користується суспільство; розділ мовознавства, який вивчає та встановлює правила написання.

Особа – граматична категорія дієслова, яка позначає відношення дії (процесу) і його суб'єкта до мовця.

Орфоепічні мовні норми – усталені способи, зразки вимови окремого звука, найрізноманітніших поєднань звуків, які характеризуються, пояснюються у формі мовноорфоепічних правил.

Перехідність – лексико-синтаксична категорія дієслова, що визначає розрізнення дієслів щодо значення дії, спрямованої на прямий чи непрямий об'єкт.

Префікс – афікс, розташований перед коренем або іншим префіксом, що приєднується до цього слова і виконує словотвірну і/або граматичну функцію.

Префіксоїди – початкові елементи складних слів (*супер-*, *обер-*, *само-*, *авто-* тощо); коренева морфема, що виступає у функції префікса, наприклад: *самовчитель*, *автобан*.

Прийменники – службові слова, які в поєднанні з повнозначними словами виражають залежність їх від інших слів у реченні або в словосполученні.

Прикметники – різновид повнозначних слів, які виражають, називають ознаки, якості людей, тварин, речей, явищ.

Прислівники – повнозначні слова, якими виражається якісна або кількісна ознака дії чи стану, ознака іншої ознаки (тобто ступінь або

міра вияву іншої ознаки). Вони виконують доповнювальну, проте дуже важливу стилістичну функцію.

Речення – основна комунікативна мовна одиниця, для категорійних ознак якої характерні предикативність, модальність, відносна закінченість змісту, логічна сутність, структурно-синтаксична організованість, інтонаційна оформленість.

Рід – словозмінна граматична категорія прикметників, займенників та деяких числівників, дієслівних форм, конкретне значення якої дублюють відповідні родові значення іменників.

Слово – найпоширеніша одиниця мови й мовлення з певним лексичним значенням (повнозначні слова), або із значенням релятивним, відносним (службові слова), або слова із здатністю виражати певне волевиявлення людини, її почуття, яке при цьому не називається (вигуки). Стилістично найважливішими є слова повнозначних частин мови.

Словосполучення – лексико-семантична й граматична цілість щонайменше двох повнозначних слів, поєднаних підрядним або сурядним зв'язком. З погляду стилістичного тільки потенційно вагоме, комунікативної функції воно не виконує.

Словотвірний ланцюжок – низка спільнокореневих слів, організованих за принципом послідовної похідності від вихідної ланки до кінцевої, наприклад: *озеро* —» *озерний* —» *заозерний*.

Службові слова – неповнозначні слова (прийменники, сполучники, частки), які по-особливому доповнюють, поєднують, уточнюють те, що в реченні виражається повнозначними словами.

Спосіб словотворення – шляхи й прийоми творення нових слів відповідно до існуючих у мові правил із використанням певних словотворчих засобів.

Спрощення – процес, унаслідок якого членована на морфемі основа перетворюється на нечленовану: *дар* – *да+р* (пор.: *да-р-ь* < *дати*).

Сполучники – неповнозначні (службові) слова, якими поєднуються в одне семантико-синтаксичне ціле однорідні члени речення або предикативні (реченнєві) частини складного речення.

Стан – граматична категорія дієслова, якою передається взаємовідношення суб'єкта й об'єкта в процесі виконання дії.

Суфікс – службова необов'язкова морфема в слові, що займає постпозицію щодо кореня або іншого суфікса, має словотвірне

(частіше) або граматичне значення і виконує переважно словотвірну чи формозмінну (іноді) функцію.

Суфіксоїди – кінцеві елементи складних слів (-роб, -вод, -воз, -дар, -нас, -знавець тощо); коренева морфема, що виступає у функції суфікса, наприклад: *хлібороб, мовознавець*.

Твірна основа – основа, від якої утворюється нове слово; спільна частина між вихідним та похідним словом, наприклад: *дівчин+оньк-а* <— *дів/ч/ин/а* (твірна основа: *дівчин-*).

Твірне слово – слово (вихідне), від якого утворюється нове (похідне) слово, наприклад: *хат+н-ий* «— *хат/а*.

Текст – писемний або усний мовленнєвий масив, найчастіше багатослівна семантична й граматична єдність, утворена одним чи кількома реченнями, що виражає завершену думку; поєднання слів «від крапки до крапки» або певний словесний відрізок мовлення, який графічно розчленований кількома чи багатьма крапками.

Український правопис – система загальноприйнятих правил української мови, які визначають способи передавання мовлення на письмі.

Флексія – службова обов'язкова морфема відмінюваних і дієвідмінюваних слів, що займає постпозицію щодо кореня чи суфікса, виражає граматичне значення і виконує власне словозмінну та реляційну функцію.

Час – граматична категорія дієслова, що співвідносить дію або стан з моментом мовлення.

Частки – слова, які надають окремим словам, словосполученням, реченням певних додаткових смислових, модальних і емоційно-оцінних відтінків або використовуються для утворення форм слова (наприклад, форм умовного способу).

Числівники – слова із значенням певної, чітко визначеної кількості найрізноманітніших об'єктів дійсності.

Число – граматична категорія, властива іменникові, прикметникові, дієслову, яка виражає інформацію про кількість предметів.

Член речення – мінімальна синтаксична одиниця, яка виражає в реченні певне поняття, називає якусь особу (особи), предмет, дію, стан людини або явища, ознаку, ознаку ознаки (прислівники) або кількість.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / за ред. К. Г. Городенської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
2. Громик Ю. В. Український правопис: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 140 с.
3. Єгорова Т. Д. Практичний курс української мови: навчальний посібник. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 160 с.
4. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
5. Плющ М. Я., Бевзенко С. П., Грипас Н. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: підручник / за ред. М. Я. Плющ. 7-е вид., стер. Київ: Вища шк., 2009. 430 с.
6. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис : підручник / А. К. Мойсієнко [та ін.]. Київ: Знання, 2010. 374 с.
7. Сучасна українська літературна мова : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін. ; [за ред. С. О. Карамана]. Київ: Літера ЛТД, 2011. 560 с.
8. Сучасна українська мова: підручник / за ред. О. Д. Пономарева. 4-те вид. Київ: Либідь, 2008. 488 с.
9. Українська мова : Енциклопедія / [редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. 4-е вид. випр. і допов. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2013.
10. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2015. 288 с.
11. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ: Освіта, 2012. 270 с.

Додаткова

1. Активні ресурси сучасної української номінації : ідеографічний словник нової лексики / Є. А. Карпіловська та ін. ; відп. ред.. Є. А. Карпіловська. Київ : ТОВ «КММ», 2013. 416 с.
2. Антисуржик : [навч. посіб.] / [О. Сербенська та ін.] ; за заг. ред. О. Сербенської]. [2-е вид., допов. і перероб.]. Львів : ЛНУ

ім. І. Франка, 2011. 257 с.

3. Бас-Кононенко О. В., Гнатюк Л. П. Українська мова. Теорія, завдання, тести: навчальний посібник. Київ: Знання, 2009. 405 с.

4. Биби́к С. П. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання. Харків : ФОЛІО, 2006. 623 с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [250 000 сл. та словосполучень з дод. та допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

6. Глазова О. П., Кузнецов Ю. Б. Українська мова: підручник для 10 класу загальноосвітніх навч. закладів. Академічний рівень; наук. ред. І. Р. Вихованець. Київ: Зодіак-ЕКО, 2010. 256 с.

7. Головащук С. І. Словник наголосів: понад 20 000 слів. Київ: Наук. думка, 2008. 287 с.

8. Городенська К. Г. Граматичний стандарт української літературної мови і сучасна практика. *Граматичні студії*. 2017. Вип. 3. С. 17–21.

9. Граматичний словник української літературної мови. Словозміна: Близько 140000 тис. слів / відп. ред. Н. Ф. Клименко. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. 760 с.

10. Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова: 11 клас: підручник для загальноосвітнього навч. закладу. Рівень стандарту. Київ: Генеза, 2011. 256 с.

11. Захлюпана Н. М., Кочан І. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів, 2002. 250 с.

12. Карпіловська Є. А. Кореневий гніздовий словник української мови: гнізда слів з вершинами – омографічними коренями. Київ: «Укр. Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2002. 908 с.

13. Костусяк Н. М., Межов О. Г. Префіксальні інновації як засіб психологічного впливу на свідомість реципієнтів // Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics. 2018. Вип. 24 (2). С. 97–114.

14. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 423 с.

15. Межов О. Г. Принумеральні прийменники як модифікатори семантики приблизної кількості в сучасній українській мові (на матеріалі українських інтернет-видань) // Діалог мов – діалог культур. Україна і світ: щорічний науковий збірник. VIII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція з україністики. München, 4–6. November 2017. München: readbox unipress Open Publishing LMU, 2018. С. 102–110.

16. Нелюба А.М., Редько Є.О. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). Словник / за ред. А. М. Нелюби. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с.
17. Попович І. До проблеми підвищення орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів // Українська мова і література в школі. 2010. №3. С. 13–18.
18. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
19. Словник дієслівного керування / Л. Колібаба, В. Фурса. Київ : Либідь, 2017. 656 с.
20. Словник труднощів української мови. / [відп. ред. Т. С. Дорошенко]. Харків : Торсінг плюс, 2010. 416 с.
21. Словник українських морфем : понад 45000 / Л. М. Полюга. 3-є вид., допов. і випр. Київ: Довіра, 2009. 554 с.
22. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том : у 2-х кн. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017.
23. Туровська Л. В., Василькова Л. М. Нові слова та значення : словник. Київ : Довіра, 2008. 271 с.
24. Український орфографічний словник: Близько 165 тис. слів / за ред. В. М. Русанівського ; уклад.: В. В. Чумак та ін. 5-е вид., переробл. і доповн. Київ: Довіра, 2006. 940 с.
25. Український орфографічний словник: понад 175 тис. слів / за ред. В. Г. Склярєнка. 9-е вид., переробл. і доповн. Київ: Дніпро, 2009. 1011 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
2. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
3. <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
4. <http://slovopedia.org.ua/35/53392-0.html>
5. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
6. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
7. <http://litton.org.ua/orfografiya/xochu-buti-gramotnim>
8. <http://osvita.ua>
9. <http://www.mova.info>
10. Блог «Центр культури української мови» Київського університету імені Бориса Грінченка. URL: <http://centrkum.blogspot.com/>
11. Офіційний сайт української мови.
URL: https://ukrainskamova.com/publ/chinnij_pravopis/sintaksis_i_punktuciya/7

12. Сайт електронної бібліотеки «Україніка» НАН України. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/UA/elib.exe>.
13. Сайт Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. URL: <http://www.inmo.org.ua/library.html>.
14. Сайт Інституту української мови НАН України. URL: <http://www.nas.gov.ua>.
15. Тезаурус з комп'ютерної лексикографії. URL: <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=188&volid=1>.
16. Тезаурус з лінгвістичної термінології. URL: http://www.mova.info/mov_thes.aspx?l1=68.
17. Українська мова. Енциклопедія. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Rusanivskyy_VM/Ukrainska_mova_Entsyklopedia/.
18. Українська мова. 5–9 класи: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
19. Українська мова. 5 кл. : підруч. для закл. заг. серед. освіти / О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. 2-ге вид., доопрац. Київ : Генеза, 2018. 208 с. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/5-klas-ukrajinska-mova-zabolotnij-2018.pdf>
20. Українська мова. 6 кл. : підруч. для закл. заг. серед. освіти / О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. Київ : Генеза, 2018. 256 с. URL: https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/Ukrmoiva_6klas_Zabolotnyj.pdf
21. Українська мова : підруч. для 7 класу закладів загальної середньої освіти. 2-ге вид., переробл. / О. П. Глазова. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 256 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/7-klas-ukrainska-mova-hlazova-2020.pdf>

ЗМІСТ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	3
АНОТАЦІЯ КУРСУ. КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	4
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	11
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.....	13
ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	21
СХЕМИ ГРАМАТИЧНИХ РОЗБОРІВ.....	34
РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	38
ПИТАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	41
КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	46
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	52

Навчально-методичне видання

Межов Олександр Григорович

Навчально-методичні матеріали до курсу

«Морфеміка, словотвір, морфологія української мови»

для підготовки бакалавра

спеціальності 014 *Середня освіта, освітньої програми Польська мова;*

спеціальності 035 *Філологія, освітньої програми Мова та література*

(польська). Переклад

Друкується в авторській редакції

Формат 60×84 ¹/₁₆. Обсяг 3,25 ум. друк. арк, 3,13 обл.-вид. арк.

Наклад 100 пр. Зам. 46. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк

(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України

ДК № 4607 від 30.08.2013 р.